

Дело T-155/06

Tomra Systems ASA и др. срещу Европейска комисия

„Конкуренция — Злоупотреба с господстващо положение — Пазар на автомати за събиране на употребяван амбалаж от напитки — Решение, с което се установяват нарушения на член 82 ЕО и на член 54 от Споразумението за ЕИП — Споразумения за предоставяне на изключителни права, за поемане на ангажименти за количество и за отстъпки за търговска лоялност като част от стратегия за отстраняване на конкурентите от пазара — Глоба — Пропорционалност“

Решение на Общия съд (пети състав) от 9 септември 2010 г. . . . . II - 4370

Резюме на решението

1. *Конкуренция — Административно производство — Решение на Комисията за установяване на нарушение — Използване като доказателство на вътрешните документи на участвало в нарушението предприятие — Допустимост (членове 81 ЕО и 82 ЕО)*
2. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Договори за изключително снабдяване — Договор, сключен между предприятие и център за търговия на едро (член 82 ЕО)*

3. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Понятие — Обективно понятие, отнасящо се до поведението, което е от естество да въздейства на структурата на пазара и вследствие на което се препятства поддържането или развитието на конкуренцията — Задължения на предприятието с господстващо положение — Конкуренция, основана само на качества*
(член 82 ЕО)
4. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Договори за изключително снабдяване — Отстъпки за лоялност*
(член 82 ЕО)
5. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Отстъпки, които имат препятстващо действие върху пазара — Отстъпки за лоялност — Квалифициране на дадена практика като злоупотреба*
(член 82 ЕО)
6. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Отстъпки за количество — Допустимост — Условия — Система на отстъпки, представляваща злоупотреба — Критерии за преценка*
(член 82 ЕО)
7. *Конкуренция — Административно производство — Решение за установяване на нарушение — Задължение за мотивиране — Обхват*
(членове 82 ЕО и 253 ЕО)
8. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Понятие — Затваряне на съществен дял от пазара от предприятие с господстващо положение*
(член 82 ЕО)
9. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Отстъпки със задна дата — Характер на злоупотреба — Критерии за преценка*
(член 82 ЕО)
10. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Понятие — Поведение, чиито последици или цел препятстват поддържането или развитието на конкуренцията*
(член 82 ЕО)
11. *Конкуренция — Господстващо положение — Злоупотреба — Договори за изключително снабдяване — Задължения за индивидуализирани количества, които представляват злоупотреба*
(член 82 ЕО)

12. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Критерии — Тежест на нарушението — Критерии за преценка — Повишаване на общото ниво на глобите — Допустимост — Условия*
(член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета)
13. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Критерии — Тежест на нарушението — Вземане предвид на общия оборот или на съответния оборот на даденото предприятие — Граници*
(член 15, параграф 2 от Регламент № 17 на Съвета и член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; Известие на Комисията 98/С 9/03)

1. Втрешната документация на дадено предприятие може да доказва нарушаването от негова страна на правилата на конкуренцията. Подобна документация всъщност може да посочи дали е било замислено отстраняване на конкурентите или, напротив, да подкаже друго обяснение на разглежданите практики. Тя може например да позволи на Комисията да постави тези практики в съответния контекст и да подкрепи с доказателства преценката ѝ за тях.

При използването на тази документация, за да мотивира своето решение, напълно естествено е Комисията да се съсредоточи предимно върху антиконкурентното поведение на предприятието, доколкото е оправомощена да установи дали е налице именно такова поведение, а не върху посочените в някои вътрешни документи негови правомерни действия, без едновременно с това да прикрива съществуването

на документи, които хвърлят друга светлина.

(вж. точки 35 и 36)

2. За да може да се установи наличието на злоупотреба при използването на господстващото положение по смисъла на член 82 ЕО, не е необходимо практиките на предприятието с господстващо положение да обвързват купувачите с формално задължение за изключителни права. Достатъчно е в тези практики да се съдържа стимул за клиентите да не се обръщат към други конкурентни доставчици и да се снабдяват изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от това предприятие, така че не е необходимо да се анализира изключителният характер на оспорваните споразумения въз основа на приложимото национално законодателство.

Що се отнася до споразуменията, сключени между предприятие и центрове за търговия на едро, които са с принудителен за страните характер, отговорът на въпроса дали те не влияят и на покупателното поведение на снабдяващите се от тях членове, не зависи от един формален анализ. В действителност, когато договорените условия зависят от закупуването от центъра за търговия на едро като цяло на определени целеви количества, присъщо за договарянето на споразумение от този вид е то да стимулира закупуването от страна на снабдяваните от него членове с цел постигане на определените количества.

(вж. точки 59, 61 и 62)

3. Понятието за злоупотреба е обективно понятие, визиращо поведението на предприятие с господстващо положение, което може да повлияе върху структурата на пазара, където именно вследствие на присъствието на въпросното предприятие степента на конкуренция вече е по-слаба и което със средства, различни от управляващите нормалната конкуренция на стоките или услугите въз основа на престациите на икономическите оператори, води до създаване на пречки за поддържането на степента или за развитието на все още съществуващата на пазара конкуренция. Следователно член 82 ЕО забранява на предприятие с господстващо положение да елиминира конкурентите и така да

засилва позицията си, като прибегва до средства, различни от тези, свързани с основана на заслуги конкуренция. Прогласената в тази разпоредба забрана е оправдана също от грижата да не бъдат причинявани вреди на потребителите.

Следователно, дори самата констатация за наличие на господстващо положение да не съдържа какъвто и да било упрек към дадено предприятие, същото следва да носи, независимо от причините за едно такова положение, особена отговорност да не засяга с поведението си ефективната и ненарушена конкуренция на общия пазар. Освен това дори наличието на господстващо положение да не лишава предприятие в такава положение от правото да защитава собствените си търговски интереси, когато те са застрашени, и дори това предприятие да има в разумна степен възможност да извършва действия, които счита за подходящи за запазване на посочените интереси, такова поведение все пак е неприемливо, когато има за цел да укрепи господстващото положение и да злоупотреби с него.

(вж. точки 38, 206 и 207)

4. Предприятие, намиращо се в господстващо положение на пазара, което

обвързва купувачите, дори това да е по тяхно искане, със задължение или с обещание да се снабдяват изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от това предприятие, злоупотребява с господстващо положение по смисъла на член 82 ЕО, независимо дали въпросното задължение е безвъзмездно или срещу него се предоставя отстъпка. Това важи и когато посоченото предприятие, без да обвързва купувачите с формално задължение за изключителни права, прилага било по силата на предишни споразумения с тези купувачи, било едностранно схема на отстъпки за лоялност, т.е. отстъпки, свързани с условието клиентът да се снабдява изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от предприятието в господстващо положение.

и да препречат достъпа на производителите до пазара.

(вж. точки 208, 209, 295 и 296)

5. Отстъпка за лоялност, която се предоставя като насрещна престация срещу ангажимент от страна на клиента да се снабдява изключително или почти изключително от предприятието с господстващо положение, противоречи на член 82 ЕО поради произтичащото от това препятстващо въздействие върху пазара. Всъщност целта на такава отстъпка е чрез предоставянето на финансови предимства да се попречи на клиентите да се снабдяват от конкурентни производители.

(вж. точки 210 и 211)

Всъщност подобни ангажименти за изключително снабдяване със или без предоставяне на отстъпка като насрещна престация или с предоставяне на отстъпка за лоялност, за да се насърчи купувачът да се снабдява изключително от предприятието в господстващо положение, са несъвместими с целта на лоялната конкуренция в общия пазар, защото не се основават на икономическа престация, обосноваваща това задължение или това предимство, а целят да отнемат или ограничат възможността на купувача да избира източниците си на снабдяване

6. Обикновено се счита, че прилаганите от предприятие с господстващо положение схеми за количествени отстъпки, които са свързани изключително с обема на направените от него покупки, нямат забраненото от член 82 ЕО препятстващо действие върху пазара. Ако увеличаването на доставеното от това предприятие количество води до по-нисък разход за доставчика, той действително има право да предостави на своя клиент това намаление посредством една по-благоприятна тарифа. Следователно се приема, че количествените отстъпки отразяват подобряване на ефективността и мащабни икономии, реализирани от предприятието в господстващо положение.

От това следва, че схема на количествени отстъпки, при която процентът на отстъпката се увеличава в зависимост от закупения от предприятието с господстващо положение обем, не нарушава член 82 ЕО, освен ако критериите и условията за предоставяне на отстъпката ясно сочат, че схемата не се основава на икономически обоснова на насрещна престация, а подобно на отстъпката за лоялност и за постигнати цели е предназначена да възпрепятства снабдяването на клиентите от конкурентни производители.

За да се определи дали схемата на количествени отстъпки представлява злоупотреба, следва да се преценят всички обстоятелства, и по-специално критериите и условията за предоставяне на отстъпките, и да се изследва дали чрез предимство, което не почива на никаква обосноваваща го икономически престация, с отстъпките се цели да се отнеме или да се ограничи възможността на купувача да избира източниците си на снабдяване, да се препречи достъпът на конкурентите до пазара, да се прилагат спрямо търговски партньори различни условия по отношение на еквивалентни сделки или да се укрепва господстващото положение, като се нарушава конкуренцията.

(вж. точки 212—214)

7. Изискваните от член 253 ЕО мотиви трябва да са съобразени с естест-

вото на съответния акт и по ясен и недвусмислен начин да излагат съображенията на институцията, която издава акта, така че да дадат възможност на заинтересованите лица да се запознаят с основанията за взетата мярка и да защитят правата си, а на компетентната юрисдикция — да упражни своя контрол. По отношение на решение, прието съобразно член 82 ЕО, този принцип изисква в спорното решение да се посочват фактическите елементи, от които зависи правната обосновка на мярката и съображенията за приемане на решението.

(вж. точка 227)

8. Затварянето на съществен дял от пазара от предприятие с господстващо положение не може да бъде оправдано с доказването на това, че възможният за овладяване пазарен дял продължава да бъде достатъчен, за да се отстъпи място на ограничен брой конкуренти. От една страна, клиентите, които попадат в затворения дял, би следвало да имат възможност да се възползват от всяка степен на конкуренция на пазара и конкурентите би трябвало да могат да се конкурират според своите предимства на целия пазар, а не само на част от него. От друга страна, ролята на предприятието в господстващо положение не е да определя колко на брой рентабилни конкуренти е допустимо да го конкурират във все още възможния да бъде завладян дял от търсенето.

От анализирането на конкретните обстоятелства е възможно да се установи дали практиките на едно предприятие в господстващо положение могат да премахнат конкуренцията, като би било изкуствено да се определя предварително какъв е обвързаният пазарен дял, отвъд който практиките на предприятие с господстващо положение биха могли да отстраняват конкуренти.

(вж. точки 241 и 242)

9. Механизмът за отстраняване на конкуренцията, който се съдържа в отстъпката със задна дата, не изисква заделянето на печалби от предприятието в господстващо положение, тъй като стойността на отстъпката се оказва разпределена върху голям брой продадени единици. С предоставянето със задна дата на отстъпката получената от господстващото предприятие средна цена може да е далеч по-висока от себестойността и да осигури висок среден марж на печалба. За клиента обаче схемата на отстъпка със задна дата води до това реалната цена на последно закупените преди надхвърлянето на определения праг единици да бъде много ниска поради засмукващото действие на схемата.

(вж. точка 267)

10. За да се установи нарушение на член 82 ЕО, не е необходимо да се доказва конкретен резултат от разглежданата злоупотреба на предприятието в господстващо положение върху съответните пазари. Достатъчно е да се докаже, че тя би могла да ограничи конкуренцията, или с други думи, че съответното

поведение поради своето естество или въздействие може да доведе до такъв резултат.

(вж. точка 289)

11. Дори да се приеме, че купувачът не е обвързан с формално задължение за изключителни права по силата на потетите индивидуализирани ангажименти за количество, за които бъде установено след анализ, който не е само чисто формален от правна гледна точка, но взема предвид и специфичния икономически контекст, в който се вписват съответните споразумения, че те фактически обвързват и/или насърчават купувача да се снабдява изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от предприятието в господстващо положение и не се основават на икономическа престация, обосноваваща това задължение или това предимство, а цялят да отнемат или ограничат възможността на купувача да избира източниците си на снабдяване и да препречат достъпа на производителите до пазара, то тези споразумения представляват злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 82 ЕО.

(вж. точки 297 и 298)

12. Задължението за зачитане на принципа на равно третиране, както и фактът, че Комисията е прилагала в миналото глоби с определен размер за определени видове нарушения, не могат да я лишат от възможността да повиши този размер в границите, посочени в Регламент № 1/2003 относно изпълнението

на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 ЕО и 82 ЕО, ако това е необходимо, за да се гарантира прилагането на общностната политика на конкуренция.

Тежестта на нарушенията трябва да се установява въз основа на голям брой елементи, например специфичните обстоятелства по преписката, нейния контекст и възпиращия ефект на глобите, без да има изработен обвързващ или изчерпателен списък на критериите, които задължително трябва да бъдат взети предвид. Релевантните данни като пазари, продукти, държави, предприятия и разглеждани периоди обаче са различни по всяко дело. Следователно Комисията не може да бъде задължена по сходни според тежестта на извършеното нарушение дела да налага на предприятията глоби, чийто размер представлява еднакъв процент от съответния им оборот.

Глобите представляват способ на Комисията за осъществяване на политиката на конкуренция и тя трябва да разполага с право на преценка при определяне на размера им, за да насочва поведението на предприятията към зачитане правилата на конкуренция.

(вж. точки 310—313)

13. По отношение на определянето на размера на глобата, с която се санкционира нарушението на общностните правила на конкуренцията, то при спазване на горната граница, предвидена в член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 ЕО и 82 ЕО, и отнасяща се до общия оборот на съответното предприятие, Комисията може да взема предвид оборота на предприятието, за да прецени тежестта на нарушението при определянето на размера на глобата, без обаче да му придава несъразмерно значение в сравнение с останалите елементи на преценката.

Методът на изчисляване, предвиден в Насоките относно определяне на размера на глобите, налагани съгласно член 15, параграф 2 от Регламент № 17 и член 65, параграф 5 от Договора за ЕОВС, предвижда при преценката на тежестта на нарушението да се вземат предвид голям брой фактори за определяне на размера на глобата, сред които по-специално са характерът на нарушението, действителното му въздействие, ако то може да се изчисли, географският обхват на засегнатия пазар и необходимото възпиращо действие на глобата. Въпреки че Насоките не предвиждат размерът на глобите да се изчислява в зависимост от общия оборот или от релевантния оборот, те допускат тези обороти да бъдат взети предвид при определяне на размера на глобата, за да се спазят основните

принципи на общностното право и когато обстоятелствата изискват това.

на Европейското икономическо пространство, това все пак не е единственият критерий, по който Комисията следва да определя тежестта на нарушението.

Следователно, въпреки че несъмнено свързаният с разглежданите продукти оборот може да е подходяща основа за оценка на вредите за конкуренцията на пазара на тези продукти в рамките

(вж. точки 316—318)